

Priešmokyklinio ugdymo mokytojo bendradarbiavimo su tėvais galimybės ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją darželyje: priešmokyklinio ugdymo mokytojų nuomonė

Erika Turauskienė

Klaipėdos universitetas

Rasa Braslauskienė

Klaipėdos universitetas

Anotacija. Priešmokyklinio amžiaus vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymo tema yra aktuali, nes geri komunikavimo gebėjimai užtikrina sėkmingą asmens veiklą visuomenėje, skatina socialinę integraciją ir mokėjimą keistis informacija. Todėl tėvai ir pedagogai, suprasdami, kad priešmokyklinio amžiaus vaiko ugdymas vyksta ir šeimoje, ir vaikų darželyje, skatindami vaikus domėtis klausymusi, kalbėjimu, rašymu, skaitymu, turi bendradarbiauti. Tyrimo rezultatai atskleidžia priešmokyklinio ugdymo mokytojų nuomonę, o veiksmingas tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas sudaro vaikams šias komunikavimo kompetencijos ugdymo(si) galimybes: a) išmokti geranoriškai bendrauti su suaugusiais žmonėmis ir bendraamžiais; b) susipažinti su raštu; c) išmokti aktyviai klausytis; d) tobulinti garsų ir raidžių siejimo įgūdžius, gimtosios kalbos vartojimo gebėjimus ir kt.

Esminiai žodžiai: bendradarbiavimas, ugdymas, komunikavimo kompetencija, priešmokyklinis amžius.

Abstract. The object of educating preschool communication competence is relevant for good communication skills ensuring a successful person's activity in a society, motivating social integration and an ability to exchange information. This is why parents and educators, who understand that preschool education should proceed both in a family and in a kindergarten, encouraging children to be interested in listening, speaking, writing, reading, should collaborate. In educators' opinion, effective collaboration between parents and educators makes it possible to develop the following competences of communication: (a) to learn benevolent communication with adults and peers; (b) to get acquainted with letters; (c) to acquire active listening skills; (d) to improve the joining of sounds and letters, and the ability to speak in the mother tongue, etc.

Key words: cooperation, education, communication competence, preschool age.

Įvadas

Priešmokyklinio amžiaus vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymo tema yra aktuali, nes geri komunikavimo gebėjimai užtikrina sėkmingą asmens veiklą informacinėje visuomenėje, skatina socialinę integraciją ir mokėjimą keistis informacija (Jankauskienė, Rinkevičiūtė, 2017). Todėl priešmokykliniame amžiuje svarbu žadinti vaiko domėjimąsi klausymusi, kalbėjimu, rašymu, skaitymu (Augustinienė, Pocienė, 2016). Vaikų ugdymo(si) procesas vyksta ir šeimoje, ir ugdymo įstaigoje, todėl tėvai ir pedagogai turi

bendradarbiauti. Užsienyje atliktų tyrimų logika (Zhang, Zhang, Pan, 2018) leidžia teigti, kad pedagogas, aktyviai bendradarbiaudamas su ugdytinių tėvais, gali geriau pažinti vaiką; praturtinti ugdymo(si) procesą vaikams įdomiomis, naudingomis veiklomis; išvengti nepagrįstų tėvų lūkesčių. Pasak I. Gelžinytės ir A. Bagdono (2017), tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas, grindžiamas tarpusavio pagarba, individualių vaiko ugdymo(si) poreikių, galimybių aptarimu, dalijimusi informacija apie vaiko ugdymą(si), daromą pažangą, suartina tėvus su vaiku, pedagogais, padeda efektyviai spręsti ugdymo proceso metu kylančias problemas.

Pedagogo ir tėvų bendradarbiavimą nagrinėjo įvairūs užsienio ir Lietuvos mokslininkai (Rodrigues et al., 2015; Kocyigit, 2015; Zhan, Zhan, Pan, 2018; Monkevičienė ir kt., 2018; Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018; Juškienė, Stasiulienė, 2019, ir kt.).

Pedagogo bendradarbiavimo su tėvais svarba akcentuojama ir Lietuvos dokumentuose. Lietuvos Respublikos vaiko gerovės politikos koncepcijoje (2003) rašoma, jog įvairių grupių bendradarbiavimas yra svarbus vaiko ugdymo(si) veiksnys, padedantis užtikrinti vaiko gerovę, sudaryti palankias sąlygas vaiko ugdymui(si). Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme (2011) pažymima, kad priešmokyklinio amžiaus vaikams ir jų tėvams švietimo pagalba teikiama kompleksiskai. Valstybinėje 2013–2022 metų strategijoje (2014) rašoma, jog, norint sudaryti besimokantiems sąlygas būti visaverčiais sparčiai besikeičiančios visuomenės piliečiais, reikia sutelkti švietimo bendruomenę, atverti daugiau erdvės vaikų ir tėvų iniciatyvoms.

Kalbant apie vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymą, reikia paminėti, jog D. Jakavonytė-Staškūnienė (2017), I. Jankauskienė, U. Rinkevičiūtė (2017) ir kt. analizavo, kaip padėti vaikams ugdytis kalbėjimo ir klausymosi įgūdžius. O. Monkevičienė ir kt. (2018) rašė, kaip padėti vaikams ugdytis skaitymo ir rašymo gebėjimus. E. Teixidor (2014), R. Beinorienė, V. Gražienė (2016) atskleidė, kaip skatinti priešmokyklinio amžiaus vaikus domėtis rašytiniais tekstais, pagerinti vaikų motyvaciją skaitinėti, rašinėti. R. Braslauskienė ir kt. (2018) išryškino šiuolaikinių medių ir informacinių komunikacinių technologijų galimybes, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją. Todėl *mokslinė tyrimo problema* apibrėžiama šiuo klausimu – kokios priešmokyklinio ugdymo mokytojų bendradarbiavimo su tėvais galimybės, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją?

Tyrimo objektu pasirinkta Klaipėdos miesto ir rajono priešmokyklinio ugdymo mokytojų nuomonė apie bendradarbiavimo su tėvais galimybes, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją.

Tyrimo tikslas – atskleisti priešmokyklinio ugdymo mokytojų nuomonę apie bendradarbiavimo su tėvais galimybes, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją.

Metodai: kritinė mokslinės literatūros ir dokumentų analizė; iš dalies struktūruotas interviu; turinio (*content*) analizė.

Priešmokyklinio ugdymo mokytojo bendradarbiavimo su tėvais, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją, teorinės išvalgos

Gebėjimas komunikuoti – reikšmingas vaiko kasdieniniam gyvenimui – vaikai, kurių gera komunikavimo kompetencija, geba sėkmingai bendrauti; kritiškai vertinti įvairius

tekstus; suprasti, apibendrinti informaciją ir išreikšti save (Augustinienė, Pocienė, 2016; Beinorienė, Gražienė, 2016).

Pagrindiniai vaiko ugdytojai – tėvai, suprasdami komunikavimo kompetencijos reikšmę tolesnio vaiko gyvenimo sėkmei, skatina vaiką bendrauti, žaisti, domėtis sakytine, rašytine kalba (Beinorienė, Gražienė, 2016), tačiau, vaikui pradėjus lankyti priešmokyklinio ugdymo grupę, į jo ugdymą(si) įsitraukia ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai. Tėvai ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai siekia bendro tikslo – padėti vaikui pasirengti mokytis pradinėje mokykloje. Todėl jie turėtų aktyviai veikti, glaudžiai bendradarbiauti (Zhang, Zhang, Pan, 2018). Anot A. Valantino ir G. Čiuladienės (2012), pedagogo bendradarbiavimas su tėvais yra trejopo pobūdžio veikla:

Tėvų informavimas. Pedagogai tėvus informuoja individualių pokalbių metu; SMS žinutėmis; elektroniniais laiškais; susirinkimų, atvirų durų dienų metu.

Tėvų pakvietimas dalyvauti – bendradarbiavimo forma, įgyvendinama dviem kryptimis: tėvai kviečiami į ugdymo įstaigoje organizuojamus renginius (išvykas, projektus, parodas, varžybas ir kt.); tėvai kviečiami dalyvauti atliekant kai kurių veiklų planavimą, organizavimą, koordinavimą: dalyvauja diskusijose; tėvų klubo veikloje.

Pagalba tėvams gali būti teikiama: visiems tėvams (visos grupės ar ugdymo įstaigos tėvai kviečiami į susirinkimus, kurių metu teikiamos žinios apie vaikų auklėjimą, vaiko elgesio koregavimą, pagalbą vaikui); tikslinei tėvų grupei (pavyzdžiui, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų tėvams).

Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje (2014) pažymima, kad reguliariai įvairiais būdais bendraudami ir bendradarbiaudami tėvai ir pedagogai gali išsiaiškinti kiekvieno vaiko polinkius, interesus, būdo bruožus, charakterio savybes ir sėkmingai organizuoti vaikų raidą skatinančias veiklas. Atliktų tyrimų logika (Kocyigit, 2015; Zhang, Zhang, Pan, 2018) leidžia teigti, jog aktyvus pedagogo bendradarbiavimas su tėvais, grindžiamas tarpusavio pasitikėjimu, konfidencialumu, atsakomybe, pagarba vienas kito poreikiams, interesams, daro teigiamą poveikį vaikų ugdymo(si) pasiekimams ir tolesnei vaikų raidai. Be to, glaudus tėvų ir pedagogo bendradarbiavimas teigiamai susijęs su emociniu ugdymo įstaigos klimatu, tėvų ir pedagogų konstruktyvių santykių kūrimu (Čiuladienė, Valantinas, 2016).

Tyrimo metodologija

Siekiant atskleisti priešmokyklinio ugdymo mokytojų nuomonę apie bendradarbiavimo su tėvais galimybes, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją, buvo pasirinktas kokybinis tyrimas. Tyrimo metu buvo renkama, analizuojama, sisteminama moksliniuose šaltiniuose ir dokumentuose pateikta informacija, atliktų mokslinių tyrimų duomenys ir rezultatai; pasirinkta tyrimo strategija, kuriamas tyrimo dizainas; sudaromas tyrimo instrumentas; vykdomas iš dalies struktūruotas interviu; analizuojami, apibendrinami duomenys, rengiama tyrimo ataskaita.

Tyrimo dalyviai. B. Bitino, L. Rupšienės, V. Žydžiūnaitės (2008) teigimu, atliekant kokybinius tyrimus, tyrimo dalyvių atranka priklauso nuo tyrimo tikslo. Šiame tyrime imties vienetai iš generalinės aibės atrinkti remiantis tiksline atranka. Vykdam tikslinę

atranką, atrinkti individai, galintys suteikti prasmingos informacijos apie tiriamąjį dalyką. Šiuo atveju tai priešmokyklinio ugdymo mokytojai, kurie skiria ypatingą dėmesį komunikavimo kompetencijos ugdymui, dalyvaudami tarptautiniuose, respublikiniuose konkursuose, projektuose, parodose, gerosios patirties sklaidos renginiuose ir kt. Tyrimo dalyvių demografinė charakteristika pateikiama 1 lentelėje.

1 lentelė. Informantų demografinė charakteristika

Kodas	Amžius	Pedagoginio darbo stažas	Darbo su priešmokyklinio amžiaus vaikais stažas	Kvalifikacinė kategorija
AP	53 m.	31 m.	7 m.	mokytojas metodininkas
BP	64 m.	46 m.	10 m.	mokytojas metodininkas
CP	40 m.	10 m.	5 m.	mokytojas metodininkas
DP	39 m.	15 m.	4 m.	mokytojas metodininkas
EP	34 m.	7 m.	7 m.	vyresnysis mokytojas
FP	48 m.	24 m.	7 m.	mokytojas metodininkas
GP	51 m.	26 m.	12 m.	mokytojas metodininkas
HP	55 m.	33 m.	20 m.	mokytojas metodininkas

Kaip matyti 1 lentelėje, tyrime dalyvavo aštuoni Klaipėdos miesto ir rajono mokyklų darželių, lopšelių-darželių priešmokyklinio ugdymo mokytojai. Tokia imtis – pakankama, nes, taikant individualų interviu, rekomenduojamas imties dydis – nuo 5 iki 30 žmonių (Rupšienė, 2007).

Tyrimas vykdytas 2019 m. gegužės–spalio mėn. Kokybiniame tyrime pasirinktas *interview metodas*. Vienas iš interviu metodo privalumų yra tas, jog informantai gali pateikti atsakymus į klausimus vartodami savo terminus, jiems leidžiama pasakyti savo nuomonę, padedančią atskleisti tyrinėjamo objekto esmę. Šio tyrimo atveju pasirinktas duomenų rinkimo metodas – *iš dalies struktūruotas interviu*. „Tai tarpinis tarp nestruktūruoto interviu, kuriame pasiūloma tik bendra pokalbio tema, ir struktūruoto, kai visiems tiriamiesiems užduodama vienoda iš anksto parengtų klausimų seka, metodas“ (Karvelienė, 2019, p. 56). Vykdamas iš dalies struktūruotą interviu remiamasi planu, atsižvelgiant į iš anksto numatytus klausimus, „bet prie klausimų tvarkos ar numatytų pasakyti žodžių „neprisirišama“, jie laisvai keičiami vietomis, užduodami papildomi klausimai“ (Rupšienė, 2007, p. 67). Iš dalies struktūruoto interviu pasirinkimą lėmė šio metodo lankstumas, betarpiškumas ir galimybė naudoti papildomus klausimus, atsižvelgiant į informantų atsakymus.

Atliekant interviu pagrindiniai interviu klausimų blokai buvo šie: demografiniai duomenys (Koks jūsų amžius? Koks jūsų pedagoginio darbo stažas? Kiek laiko dirbate su priešmokyklinio amžiaus vaikais? Kokia jūsų kvalifikacinė kategorija?); *klausimai, skirti sužinoti priešmokyklinio ugdymo mokytojų nuomonei apie bendradarbiavimo su tėvais galimybes, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją* (Kokius klasikinius / inovatyvius komunikavimo kompetencijos ugdymo metodus taikote, ugdydamas priešmokyklinio amžiaus vaikų komunikavimo kompetenciją? Kokios, jūsų manymu, yra priešmokyklinio ugdymo mokytojo bendradarbiavimo su tėvais galimybės, ugdant vaikų komunikavimo

kompetenciją? ir kt.); *klausimai, skirti išryškinti priešmokyklinio ugdymo mokytojų nuomonei apie ateities perspektyvas, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją* (Kaip, jūsų nuomone, pagerinti priešmokyklinio amžiaus vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymą ateityje? Kaip, jūsų manymu, stiprinti tėvų bendradarbiavimą su priešmokyklinio ugdymo mokytojais ateityje?). Formuluojuojant preliminarius interviu klausimus, buvo remiamasi mokslininkų, analizavusių vaikų komunikavimo kompetencijos aspektus, atliktais tyrimais (Teixidor, 2014; Beinorienė, Gražienė, 2016; Jakavonytė-Staškūnienė, 2017; Jankauskienė, Rinkevičiūtė, 2017, ir kt.).

Duomenų analizė. Interviu metu gauti duomenys buvo transkribuojami ir analizuojami. Siekiant, kad tyrėjui būtų lengviau orientuotis analizuojant gautus kokybinius duomenis, kiekvienam informantui atsitiktine tvarka suteiktas kodas (AP, BP, CP, DP, EP, FP, GP, HP). Surašius visą tekstą, užkoduojami interviu transkriptai ir jų puslapiai. Po teksto užkodavimo atliktas teksto ištraukų iš interviu suskirstymas. Kiekvienas užkoduotas informanto atsakymas perkeltas į lentelę, šalia užrašius kodą. Perkėlus užkoduotą tekstą į lentelę, atliktas duomenų grupavimas. Užkoduoti ir jau lentelėje pateikti interviu duomenys sugrupuoti į grupes ir pogrupius pagal tam tikrus požymius. Suskirstčius interviu metu gautus duomenis į grupes ir pogrupius, atliktas detalus duomenų aprašymas. Remiantis informantų surinktais duomenimis, taikomas kokybinės duomenų analizės metodas – turinio (*content*) analizė.

Tyrimo validumas, patikimumas. Siekiant užtikrinti tyrimo validumą stengiasi sukurti tarpusavio pasitikėjimu grįstą aplinką tarp informantų ir tyrėjo: informantams paaiškinta, kad gauti duomenys – konfidencialūs (informantai koduojami), formuluojami aiškūs klausimai.

Pažymėtina, jog kokybinių tyrimų ribotumas sietinas su kokybiniuose tyrimuose neišvengiamu subjektyvumu (Luobikienė, 2010; Hesse-Biber, Leavy, 2011). Tad, nors planuojant ir atliekant kokybinį tyrimą buvo laikomasi tokio pobūdžio tyrimams būtinų reikalavimų, tyrimo rezultatų generalizavimą apribojo mažas tyrimo dalyvių skaičius. Būtent kokybinių tyrimų rezultatai yra unikalūs ir būdingi tik konkrečiame tyrime dalyvavusiems asmenims.

Tyrimo etika. Vykdamas tyrimą, vadovautasi savanoriškumo, privatumo, anonimiškumo, konfidencialumo etikos principais.

Tyrimo rezultatai

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, *kaip priešmokyklinio ugdymo mokytojai supranta komunikavimo kompetencijos sąvoką*. Tyrimo rezultatai pateikti 2 lentelėje.

Apibendrinant 2 lentelėje pateiktus duomenis, galima teigti, jog *komunikavimo kompetencija priešmokyklinio ugdymo mokytojams yra gebėjimas bendrauti, suprasti vienas kitą, keistis žodine ir nežodine informacija*.

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, *kokius klasikinius ugdymo metodus taiko priešmokyklinio ugdymo mokytojai, ugddami vaikų komunikavimo kompetenciją*. Tyrimo rezultatai pateikti 3 lentelėje.

2 lentelė. Priešmokyklinio ugdymo mokytojų komunikavimo kompetencijos sąvokos samprata

Kategorija	Teiginiai
Komunikavimo kompetencijos samprata	<i>Tai noras ir gebėjimas bendrauti, suprasti vienas kitą, išreikšti save, gebėjimas suprasti žodinę ir nežodinę informaciją. (AP)</i>
	<i>Komunikavimas – tai bendravimas, keitimasis mintimis, patyrimu, išgyvenimais. (BP)</i>
	<i>Komunikavimas – tai gebėjimas sukaupti dėmesį, geranoriškai bendrauti, kurti, draugauti, išreikšti save kalba. (CP)</i>
	<i>Komunikavimo kompetencija – tai yra <...> gebėjimas keistis mintimis, keistis informacija, gebėjimas sėkmingai bendrauti. (DP)</i>
	<i>Komunikavimo kompetencija – tai gebėjimas bendrauti; išreikšti savo mintis žodžiu ir raštu; kalbėti aiškiai, sklandžiai, kad kiti suprastų; gebėjimas <...> suprasti vienas kitą; išklaudyti kitus. (EP)</i>
	<i>Komunikavimo kompetencija – gebėjimas klausytis, kalbėti, skaityti, rašyti išreiškiant save ir bendraujant su kitais. (FP)</i>
	<i>Komunikavimo kompetencija – tai gebėjimas išsakyti savo mintis ir išklaudyti kitą <...>, taip pat <...> gebėjimas rašyti, skaityti. (GP)</i>
	<i>Komunikavimo kompetencija – gebėjimas bendrauti su žmonėmis įvairiomis formomis. (HP)</i>

3 lentelė. Klasikiniai komunikavimo kompetencijos ugdymo metodai

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai	Teiginių sk.
Klasikiniai komunikavimo kompetencijos ugdymo metodai	Didaktiniai žaidimai	<i>Žaidimo metodas (AP, CP, EP, FP, HP)</i>	5
	Literatūros skaitymas	<i>Pasakų, <...> knygų skaitymas (AP, CP, DP, EP, FP, HP)</i>	6
	Kūrybinė veikla	<i>Pasakų kūrimas, knygų gaminimas, susitarimų ir taisyklių kūrimas (AP, CP, EP, FP, GP)</i>	5
	Eilėraščių mokymasis	<i>Eilėraščių mokymasis (EP, DP)</i>	2
	Raidžių mokymasis	<i>Mokomės raides (FP, GP, HP), <...> deliojam iš kankorėžių, <...> akmenukų (DP)</i>	4
	Pokalbiai, diskusijos	<i>Pokalbiai (EP), disputai (CP)</i>	2
	Garso įrašų klausymas ir aptarimas	<i>Turime <...> diskus <...>, vaikai turi atsakyti į klausimus apie tai, ką girdėjo (DP)</i>	1
	Knygų pristatymai	<i>Knygelių pristatymus darom (DP)</i>	1
	Dainavimas	<i>Dainavimas (EP)</i>	1
	Pasakojimas	<i>Vaikai <...> kas vyksta gamtoje pasakoja (EP)</i>	1
	Ugdymas pavyzdžiu	<i>Ugdymas pavyzdžiu (AP)</i>	1
	Tarmiškos kalbos puoselėjimas	<i>Labai svarbu yra puoselėti tarmišką kalbą (CP)</i>	1
	Žodžių tyrinėjimas	<i>Pasakau vaikams žodį ir prašau jį išskaidyti skiemenimis, skiemenis – garsais (GP)</i>	1
	Kryžiažodžių sprendimas	<i>Gabiems vaikams duodu spręsti kryžiažodžius (GP)</i>	1
	Pratybų užduočių darymas	<i>Darome pratybų užduotis (HP)</i>	1

Analizuojant 3 lentelėje pateiktus duomenis išryškėjo, kad *populiariausi klasikiniai vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymo metodai, kuriuos taiko tyrime dalyvavę priešmokyklinio ugdymo mokytojai, yra literatūros skaitymas, didaktinių žaidimų skatinimas, kūrybinės veiklos inicijavimas ir kt.*

Tyrimo metu aiškintasi, *kokius inovatyvius ugdymo metodus taiko informantai, ugdymą vaikų komunikavimo kompetenciją darželyje.* Tyrimo duomenys pateikti 4 lentelėje.

4 lentelė. Inovatyvūs komunikavimo kompetencijos ugdymo metodai

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai	Teiginių sk.
Inovatyvūs komunikavimo kompetencijos ugdymo metodai	Veikla su IKT	<i>Žaidžiame žaidimus iš „Aktyvi klasė“ (AP) Duodu vaikams kompiuterį (BP, DP, GP, HP) Naudojame <...> išmaniąją lentą (EP) Interaktyvią lentą naudoju (CP, FP)</i>	8
	Edukacinės išvykos	<i>Organizuojamos edukacinės išvykos (AP, CP)</i>	2
	Projektai	<i>Projektus darome (BP, DP, CP)</i>	3
	Embleminis, analitinis skaitymas	<i>Skatinu embleminį, analitinį skaitymą, t. y. siejame žodžius su paveikslėliais (CP)</i>	1
	Inovatyvūs žaidimai	<i>Inovatyvus metodas yra „Raidžių joga“ žaidimas (DP, FP) Grupėje turime šviesos stalą (GP) Skatinu vaikus atlikti užduotis, naudojant bitutę-robotą (HP)</i>	4

4 lentelėje matyti, jog *populiariausi inovatyvūs vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymo metodai, kuriuos taiko informantai, yra vaikų veiklos su informacinėmis komunikacinėmis technologijomis skatinimas, inovatyvių žaidimų inicijavimas (žaidimas „Raidžių joga“; užduotys, naudojant edukacinę bitutę-robotą); vaikų įtraukimas į įvairius projektus ir kt.*

Interviu metu buvo aktualu iširti, *kaip, priešmokyklinio ugdymo mokytojų nuomone, ateityje pagerinti vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymą darželyje.* Rezultatai pateikti 5 lentelėje.

5 lentelė. Priešmokyklinio ugdymo mokytojų nuomonė apie komunikavimo kompetencijos ugdymo tobulinimą

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai	Teiginių sk.
Komunikavimo kompetencijos ugdymo tobulinimas ateityje	Į ugdymo(si) procesą įtraukti daugiau specialistų	<i>Kadangi atsiranda vis daugiau vaikų, kuriems kyla kalbos ir kalbėjimo problemų, būtų gerai, kad įstaigoje dirbtų daugiau specialistų, galinčių padėti vaikams. (AP, CP, DP)</i>	3

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai	Teiginių sk.
Komunikavimo kompetencijos ugdymo tobulinimas ateityje	Aktyviau bendradarbiauti su ugdytinių tėvais	<i>Reikėtų <...>, pasikvietus tėvelius, su jais bendrauti (EP, AP, FP, GP)</i>	4
	Tobulinti ugdymo(si) aplinką	<i>Reikia kurti <...> aplinką, <...> ją tobulinti <...>, pasigaminti <...> ugdymo priemonių (BP) Pateikti daugiau vaizdinės medžiagos (CP)</i>	2
	Aktyviau naudoti IKT	<i>Panaudoti naujas technologijas (BP, DP, FP)</i>	3
	Suteikti sąlygas pedagogams tobulėti	<i>Reikia suteikti pedagogams sąlygas tobulėti (DP, EP)</i>	2
	Mažinti vaikų skaičių grupėje	<i>Mažinti vaikų skaičių grupėse (FP)</i>	1
	Taikyti daugiau žaidimų	<i>Taikyti daugiau žaidimų, padedančių ugdyti vaikų kalbą (GP, HP)</i>	2
	Skirti daugiau laiko individualiam ugdymui	<i>Daugiau individualių užduočių (HP)</i>	1

Priešmokyklinio ugdymo mokytojų patirtys, atskleistos interviu metu, išryškino, jog vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymą(si) ateityje galėtų pagerinti aktyvesnis bendradarbiavimas su ugdytinių tėvais (4 teiginiai); specialistų įtraukimas į vaikų ugdymo(si) procesą (3 teiginiai); sumanus IKT panaudojimas ugdymo(si) procese (3 teiginiai); ugdymo(si) aplinkos tobulinimas (2 teiginiai); sąlygų pedagogams tobulėti sudarymas (2 teiginiai); žaidimų, padedančių ugdyti vaikų kalbą, taikymas priešmokyklinio ugdymo grupėje (2 teiginiai); vaikų skaičiaus grupėje mažinimas (1 teiginys); individualių užduočių kiekvienam vaikui skyrimas (1 teiginys).

Tyrimo metu aiškintasi, kokios yra priešmokyklinio ugdymo mokytojų bendradarbiavimo su tėvais galimybės, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją darželyje. Rezultatai pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė. Priešmokyklinio ugdymo mokytojo bendradarbiavimo su tėvais galimybės, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai	Teiginių sk.
Priešmokyklinio ugdymo mokytojo bendradarbiavimo su tėvais galimybės, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją	Skatinti vaikus bendrauti	<i>Skatinti <...> bendrauti su <...> žmonėmis (AP, DP)</i>	2
	Skatinti vaikus domėtis raštu	<i>Vaikas išmoka rašyti (DP, AP, GP)</i>	3
	Skatinti vaikus domėtis skaitymu	<i>Išmoka skaityti (DP, GP)</i>	2
	Skatinti vaikus domėtis knygomis	<i>Žadinti susidomėjimą knygomis (AP)</i>	1

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai	Teiginių sk.
Priešmokyklinio ugdymo mokytojo bendradarbiavimo su tėvais galimybės, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją	Ugdyti aktyvaus klausymosi gebėjimus	<i>Išmokti klausytis ir išgirsti (AP)</i>	1
	Pastiprinti vaiko mokymosi motyvaciją	<i>Paskatinti vaikus aktyviai veikti <...> dėl tų pačių ten motyvavimo dalykų (DP)</i>	1
	Praturtinti ugdymo(si) procesą vaikams patraukliomis veiklomis	<i>Kartu su tėvais <...> mes galime vaikus įdomiau ugdyti (DP) Sukurti <...> kitoniškas situacijas <...>, praturtinti vaikų dienotvarkę (HP)</i>	2
	Į ugdymo(si) procesą įtraukti tėvus	<i>Būna <...> efektyvesnis ugdymas, kai tėvai prisideda prie ugdymo, pasiūlo savo idėjų (EP, GP)</i>	2
	Praturtinti ugdymo(si) aplinką	<i>Mums <...> skelbimų lentą tėveliai nupirko, magnetofoną (EP) Susikurti priemonių (HP)</i>	2
	Dalyvauti mokamose edukacijose	<i>Vaikai gali dalyvauti mokamose edukacijose (FP)</i>	1
	Pratęsti ugdymo procesą namuose	<i>Pratęsti ugdymo procesą namuose (FP)</i>	1
	Įtvirtinti žinias	<i>Įtvirtinti turimas žinias (FP)</i>	1
	Tobulinti mokėjimo mokytis gebėjimus	<i>Tobulinti mokėjimo mokytis gebėjimus (FP)</i>	1
Mokyti tinkamai spręsti konfliktines situacijas	<i>Mokyti tinkamai konfliktus spręsti (GP)</i>	1	

6 lentelėje matyti priešmokyklinio ugdymo mokytojo bendradarbiavimo su tėvais galimybės, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją darželyje: skatinti vaikus domėtis raštu (3 teiginiai); bendrauti su bendraamžiais ir suaugusiais (2 teiginiai); domėtis skaitymu (2 teiginiai); į vaikų ugdymo(si) procesą įtraukti tėvus (2 teiginiai); praturtinti ugdymo(si) aplinką (2 teiginiai); praturtinti ugdymo(si) procesą vaikams patraukliomis veiklomis (2 teiginiai); pastiprinti vaikų mokymosi motyvaciją (1 teiginys); domėtis knygomis (1 teiginys); ugdyti aktyvaus klausymosi gebėjimus (1 teiginys); dalyvauti mokamose edukacijose (1 teiginys); namuose pratęsti ugdymosi procesą (1 teiginys); įtvirtinti žinias (1 teiginys); tobulinti mokėjimo mokytis gebėjimus (1 teiginys); mokytis tinkamais būdais spręsti konfliktus (1 teiginys).

Interviu metu AP ir CP nuogaštavo, jog priešmokyklinio amžiaus vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymo(si) darželyje galimybės ne visada tinkamai išnaudojamos, nes kartais ugdytinių tėvai nenoriai įsitraukia į ugdymo(si) vaikų darželyje procesą. CP dalijosi patirtimi, kad tėvai linkę perduoti visą atsakomybę už vaiko ugdymą(si) pedagogui. DP tikino, kad galimybės užtikrinti kokybišką vaiko ugdymą(si) atsiveria tik tada, kai tėvai ir mokytojai dirba išvien. Todėl tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kaip, priešmokyklinio ugdymo mokytojų nuomone, paskatinti glaudesnę priešmokyklinio ugdymo mokytojo bendradarbiavimą su tėvais ateityje. Tyrimo duomenys pateikti 7 lentelėje.

7 lentelė. Priešmokyklinio ugdymo mokytojų rekomendacijos, kaip paskatinti glaudesnę bendradarbiavimą su tėvais

Kategorija	Subkategorija	Ilustruojantys teiginiai	Teiginių sk.
Priešmokyklinio ugdymo mokytojo bendradarbiavimo su tėvais stiprinimas ateityje	Viešas padėkų įteikimas	<i>Viešai įteikti padėkas (AP, GP)</i>	2
	Tėvų įtraukimas į vaiko ugdymo(si) darželyje procesą	<i>Įtraukti <...> tėvus į vaiko ugdymosi procesą (DP, BP, EP, FP, GP)</i>	5
	Netradicinių bendradarbiavimo būdų diegimas	<i>Diegti netradicinius bendradarbiavimo būdus (CP), kviesti organizuoti renginius netradicinėje aplinkoje (DP, HP)</i>	3
	Tėvų švietimas	<i>Pasistengti tėvams paaiškinti, kad jie yra svarbiausi ugdant savo vaikus, o mes, pedagogai, esame tik pagalbininkai, galintys padėti pažinti ir atskleisti individualius jų vaikų gebėjimus ir padėti kryptingai ugdytis (CP) Aiškinti tėvams, kad jie yra pagrindiniai ugdytojai (HP)</i>	2
	Aktyvesnis dalijimasis informacija apie vaiką	<i>Apie vaikus daugiau pasakoti (EP)</i>	1
	Galimybių pedagogams mokytis suteikimas	<i>Pedagogai turėtų lankyti seminarus, kaip bendradarbiauti su tėveliais (EP)</i>	1
	Lūkesčių suderinimas	<i>Suderinti lūkesčius (GP)</i>	1

Informantų patirčių analizė parodė, jog, *siekiant paskatinti glaudesnę priešmokyklinio ugdymo mokytojų ir tėvų bendradarbiavimą ateityje, reikia stengtis įtraukti tėvus į priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) procesą vaikų darželyje (5 teiginiai); diegti netradicinius bendradarbiavimo būdus (3 teiginiai) (organizuoti įvairius renginius netradicinėje aplinkoje, inicijuoti bendras vaikų, tėvų, priešmokyklinio ugdymo mokytojų išvykas); viešai įteikti tėvams padėkas už parodytas iniciatyvas (2 teiginiai); šviesti tėvus (2 teiginiai); priešmokyklinio ugdymo mokytojams aktyviau dalytis informacija apie vaiką su tėvais (1 teiginys); suteikti priešmokyklinio ugdymo mokytojams galimybę lankyti seminarus, kuriuose jie galėtų tobulinti bendradarbiavimo įgūdžius (1 teiginys); suderinti tėvų ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų lūkesčius (1 teiginys).*

Išvados ir diskusija

Tyrimas atskleidė, kad, priešmokyklinio ugdymo mokytojų nuomone, vaikams yra sudarytos šios komunikavimo kompetencijos ugdymo(si) galimybės vaikų darželyje: a) išmokti geranoriškai bendrauti; b) susipažinti su raštu; c) tobulinti garsų, raidžių siejimo įgūdžius; d) tinkamai vartoti gimtąją kalbą; e) gauti specialistų pagalbą; f) ugdytis neformalioje aplinkoje; g) išmokti dainų, eilėraščių; h) dalyvauti įvairiuose renginiuose; i) žaisti ir kt. Informantų patirtys atskleidė, kad, siekiant patobulinti priešmokyklinio

amžiaus vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymą ateityje, reikėtų į ugdymo(si) vaikų darželyje procesą įtraukti daugiau specialistų (logopedų, psichologų, spec. pedagogų); tobulinti ugdymo(si) aplinką; diegti ugdymo inovacijas; aktyviau bendradarbiauti su vaikų tėvais ir kt.

Kritinė mokslinės literatūros (Rodrigues et al., 2015; Kocyigit, 2015; Zhan, Zhan, Pan, 2018; Juškienė, Stasiulienė, 2019, ir kt.) ir dokumentų analizė atskleidė, jog priešmokyklinio amžiaus vaiko komunikavimo kompetencijos ugdymas vyksta ir šeimoje, ir vaikų darželyje, todėl priešmokyklinio ugdymo mokytojas turi bendradarbiauti su ugdytinių tėvais. A. Valantinas, G. Čiuladienė (2012) akcentuoja, kad pedagogo bendradarbiavimas su tėvais – trejopo pobūdžio veikla: tėvų informavimas, tėvų pakvietimas dalyvauti, pagalba tėvams. Kokybinio tyrimo rezultatai atskleidė, jog, siekiant paskatinti glaudesnę tėvų bendradarbiavimą su priešmokyklinio ugdymo mokytoju, reikia stengtis įtraukti tėvus į priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) procesą vaikų darželyje (kviesti dalyvauti projektuose; grupės veiklose, renginiuose, juos inicijuoti); diegti netradicinius bendradarbiavimo būdus (organizuoti įvairius renginius netradicinėje aplinkoje, inicijuoti bendras vaikų, tėvų, priešmokyklinio ugdymo mokytojų išvykas); viešai įteikti tėvams padėkas už parodytas iniciatyvas; priešmokyklinio ugdymo mokytojams aktyviau dalytis informacija apie vaiką su tėvais ir kt.

Apibendrinant rezultatus reikia pažymėti tyrimo apribojimus. Kokybinių tyrimų ribotumas sietinas su kokybiniuose tyrimuose neišvengiamu subjektyvumu. Nors planuojant ir atliekant šį tyrimą buvo laikomasi tokio pobūdžio tyrimams būtinų reikalavimų, tyrimo rezultatų generalizavimą ir jų pritaikymo galimybes apriboja iš dalies mažas tyrimo dalyvių skaičius. Būtent kokybinių tyrimų rezultatai yra unikalūs ir būdingi tik tyrimuose dalyvaujantiems asmenims. Nekorektiška būtų šio tyrimo išvadas taikyti visai populiacijai, tačiau tikėtina, kad ši tyrimo dalyvių išsakyta nuomonė padės numatyti tolesnes priešmokyklinio ugdymo mokytojo bendradarbiavimo su tėvais galimybes ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją. Tiek šio tyrimo, tiek kitų tyrimų išvados leidžia teigti, kad priešmokyklinio ugdymo mokytojo bendradarbiavimo su tėvais galimybių, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją, tyrimai yra aktualūs ir reikalaujantys tęstinumo.

Literatūra

- Augustinienė, A., Pocienė, T. (2016). Priešmokyklinio amžiaus vaikų žodyno turtingumo, taikant skaitmeninius mokymosi objektus, galimybės. *Holistinis mokymasis*, 2, 43–58.
- Beinorienė, R., Gražienė, V. (2016). *Nuostabūs ženklių ir prasmių pasaulis. Patarimai priešmokyklinio ugdymo pedagogams*. Vilnius: Ugdymo plėtotės centras.
- Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla.
- Braslauskienė, R., Norvilienė, A., Šmitienė, G. ir kt. (2018). *Patirtinis ugdymas(-is) vaikystėje: šiuolaikinės medijos ir informacinių komunikacinių technologijų galimybės*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
- Čiuladienė, G., Valantinas, A. (2016). Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo gairės: ką atskleidžia kritiški tėvų atsiliepimai apie ugdymo procesą [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 6 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.zurnalai.vu.lt/acta-paedagogica-vilnensia/article/view/10465/8420>.

- Gelžinytė, I., Bagdonas, A. (2017). Šeimų, auginančių 4–5 metų vaikus, dalyvavimas vaikų ugdymojoje veikloje [žiūrėta 2018 m. lapkričio 16 d.]. Prieiga per internetą: https://dspace.kauko.lt/bitstream/handle/1/1120/Ikimokyklinio%20ir%20priesmokyklinio%20ugdymo%20Pedagogu%20rengimo%20problema_10.pdf?sequence=1.
- Hesse-Biber, Sh. N., Leavy, P. (2011). *The practice of qualitative research*. Sage Publicaation.
- Jakavonytė-Staškūnienė, D. (2017). Kalbų didaktikos integravimas kitų dalykų pamokose pradinėse klasėse (Šveicarijos patirtis) [žiūrėta 2019 m. spalio 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:24426715/datastreams/MAIN/content>.
- Jankauskienė, I., Rinkevičiūtė, U. (2017). Priešmokyklinio amžiaus vaikų literatūrinio ugdymosi galimybės [žiūrėta 2018 m. lapkričio 17 d.]. Prieiga per internetą: http://dspace.kauko.lt/bitstream/handle/1/1121/Ikimokyklinio%20ir%20priesmokyklinio%20ugdymo%20Pedagogu%20rengimo%20problema_13.pdf?sequence=1.
- Jurgelevičienė, S., Slušnienė, G. (2018). Pedagoginis tėvų konsultavimas – kaip viena iš bendradarbiavimo su tėvais formų [žiūrėta 2018 m. lapkričio 17 d.]. Prieiga per internetą: <https://vb.kvk.lt/object/elaba:29816882/index.html>.
- Juškienė, V., Stasiulienė, V. (2019). Mokyklos ir šeimos komunikacijos modelis. *Pedagogika, 1*, 227–247.
- Karvelienė, R. (2019). *Studentų, patekusių į negalios situaciją, įgalinimas dalyvauti aukštojo mokslo tarptautinėse veiklose: daktaro disertacija*. Šiauliai.
- Kocyigit, S. (2015). Family Involvement in Preschool Education: Rationale, Problems and Solutions for the Participants [žiūrėta 2019 m. birželio 14 d.]. Prieiga per internetą: https://www.estp.com.tr/wp-content/uploads/2015/02/ESTPFebruary2015_141_157.pdf.
- Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas (2011) [žiūrėta 2018 m. lapkričio 17 d.]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>.
- Lietuvos Respublikos vaiko gerovės politikos koncepcija (2003) [žiūrėta 2019 m. gegužės 7 d.]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.211767>.
- Luobikienė, I. (2010). *Sociologinių tyrimų metodika*. Kaunas: Technologija.
- Monkevičienė, O., Autukevičienė, B., Kaminskienė, L. ir kt. (2018). Paslaugos „Tyrimo pažangi pedagoginė praktika ir pedagoginės inovacijos Lietuvos vaikų darželiuose atlikimas“ ataskaita [žiūrėta 2019 m. gegužės 2 d.]. Prieiga per internetą: https://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir1306/dir65/dir3/3_0.php.
- Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa (2014) [žiūrėta 2018 m. lapkričio 17 d.]. Prieiga per internetą: [https://www.smm.lt/uploads/documents/Prie%C5%A1mokyklinio%20ugdymo%20bendroji%20programa\(3\).pdf](https://www.smm.lt/uploads/documents/Prie%C5%A1mokyklinio%20ugdymo%20bendroji%20programa(3).pdf).
- Rodrigues, F. B., Campos, S., Chaves, C. ir kt. (2015). Family-school cooperation in the context of inclusion of children with special educational needs [žiūrėta 2019 m. birželio 6 d.]. Prieiga per internetą: <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S1877042815001573?token=63210694A30AFE8BB1A1C4C3C3E4483FB101F56ED978EA976DE37CFE375B962F10C4566F14C43ADE7CEC414CC6F2A86>.
- Rupšienė, L. (2007). *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
- Teixidor, E. (2014). *Skaitymas ir gyvenimas*. Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka.
- Valantinas, A., Čiuladienė, G. (2012). Tėvų į(si)traukimas į mokinių ugdymą [žiūrėta 2019 m. birželio 16 d.]. Prieiga per internetą: https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_Tevu_itraukimas_i_mokiniu_ugdyma.pdf.

Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija (2014) [žiūrėta 2018 m. lapkričio 8 d.]. Prieiga per internetą: https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/02/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020_svietstrat.pdf.

Zhang, L., Zhang, S., Pan, X. (2018). Study on kindergarten-family cooperation mode in the development of preschool education. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 184, 1100–1103.

The Possibilities of Cooperation Between Teachers and Parents in Cultivating Preschool Children's Communication Competence at a Kindergarten: The Teachers' Opinion

Erika Turauskienė, Rasa Braslauskienė

Klaipėda University

S u m m a r y

The object of educating preschool communication competence is relevant for good communication skills ensuring a successful person's activity in a society, motivating social integration and an ability to exchange information (Augustinienė, Pocienė, 2016; Jankauskienė, Rinkevičiūtė, 2017). This is why parents and educators, who understand that preschool education proceeds both in a family and in a kindergarten, encouraging children to be interested in listening, speaking, writing, reading, should collaborate (Beinorienė, Gražienė, 2016). Close collaboration between educators and parents makes it possible to ensure the quality of children's education (Kocyigit, 2015; Čiuladienė, Valantinas, 2016; Zhang, Zhang, Pan, 2018). *Scientific problem*: what are the possibilities of communication between educators and parents in educating preschoolers' communication competence in a kindergarten?

The motivation of the research: To identify the possibilities of the collaboration between educators and parents in education of the pre-schoolers' competence of communication in kindergartens.

The methods: the analysis of the scholarly literature and documents, a partially structured interview, a qualitative result analysis.

Methodology of research. The qualitative research of educators is accomplished. The partially structured interview is used. The qualitative result analysis was applied, distinguishing categories and subcategories. The sample was comprised of eight pre-primary education teachers. The study was conducted in accordance with ethical principles.

Conclusions of the research. In educators' opinion, the effective collaboration between parents and educators makes it possible to develop the following communication competences: (a) to learn benevolent communication with adults and peers; (b) to get acquainted with letters; (c) to improve the joining of sounds and letters; (d) to develop in an informal environment; (e) to learn songs and poems; (f) to play, etc. The experiences of the informants revealed that, in order to improve future communication competence development of preschool children, it would be necessary to: involve more specialists

(speech therapists, psychologists, and special educators) in the kindergarten education process; improve the educational environment; introduce educational innovations; promote a more active cooperation with parents of children, etc.

A critical analysis of the scientific literature (Kocyigit, 2015; Zhan, Zhan, Pan, 2018; Juškienė, Stasiulienė, 2019, etc.) and documents revealed the importance of the development of preschool child communication competence in a family and kindergarten, therefore, the preschool teachers must cooperate with the pupils' parents. A. Valantinas, G. Čiuladienė (2012) emphasize that educator's cooperation with parents is a threefold activity: informing parents, inviting parents to participate and helping parents. The results of the qualitative study revealed that in the future, in order to promote closer cooperation of parents with preschool teachers, it is necessary to: endeavour to involve parents in the preschool education process in a kindergarten (invite to participate in projects, group activities, events, initiatives); implement non-traditional methods of cooperation (to organize various events in non-traditional environment, initiate joint trips of children, parents and preschool teachers); publicly thank parents for their initiatives; promote preschool teachers to be more active in sharing information with parents, etc.

The limitations of the study should be noted when summarizing the results. The limitations of the qualitative research are related to the inevitable subjectivity of the qualitative research. Although the requirements for this type of research were met in the design and conduct of this study, the generalization of research results and their applicability are partially limited by a small number of participants. The results of the qualitative research are unique to the individuals involved. It would be inappropriate to apply the findings of this study to the entire population, but it is likely that the views expressed by the participants in this study will help to anticipate further opportunities for the preschool teachers to engage with parents in developing children's communication skills.